

De Franse schrijver Raymond Queneau publiceerde in 1961 een heel bijzonder boekje: *Cent mille milliards de poèmes* (Honderdduizendmiljard gedichten). Zo'n titel wekt verwachtingen! Maar hoe passen er in hemelsnaam honderdduizendmiljard gedichten in een boek? Zelfs in een boek van honderdduizend pagina's zouden op elke bladzijde een miljard gedichten moeten staan om er zoveel in één boek te krijgen. Dat kan natuurlijk niet. Toch liegt Queneaus titel niet: er staan in zekere zin echt zoveel gedichten in zijn boek.

■ door Jeanine Daems

HONDERDDUIZEND- MILJARD GEDICHTEN

Raymond Queneau (1903-1976) begon met het schrijven van tien sonnetten. Een sonnet is een bepaald type gedicht dat standaard uit veertien regels bestaat en aan een bepaald rijmschema voldoet. Queneau volgde het rijmschema *abab abab ccd eed*. Oftewel: de eerste, derde, vijfde en zevende regel rijmen op elkaar, de tweede, vierde, zesde en achtste regel rijmen op elkaar, de negende regel rijmt op de tiende, de twaalfde rijmt op de dertiende, en de elfde rijmt op de veertiende regel.

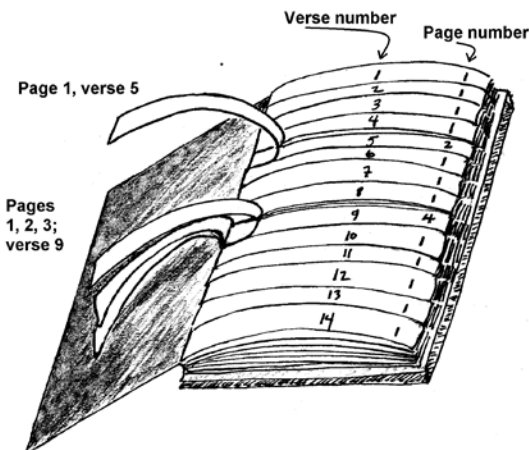
Maar dat is nog niet alles. Queneau zorgde er niet alleen voor dat de rijmschema's van alle tien de sonnetten hetzelfde zijn, maar ook dat corresponderende regels uit de verschillende gedichten op elkaar rijmen. Zo eindigt de eerste regel van het eerste gedicht op 'chemise', de eerste regel van het tweede gedicht op 'frise', de eerste regel van het derde gedicht op 'prise', enzovoorts. De vierde regel van het eerste gedicht eindigt op 'peaux', en in

de andere vierde regels vinden we eindwoorden als 'faux', 'normaux' en 'haricots', die allemaal op elkaar rijmen.

FLAPJESBOEK De tien gedichten van Queneau staan in een boekje, op elke rechterbladzijde één (de achterkanten blijven leeg). De dichtregels zijn van elkaar los geknipt, maar ze zitten vast in de band. Het resultaat is dus een boek waarvan elke bladzijde uit veertien horizontale losse flapjes bestaat (want een sonnet bestaat tenslotte uit veertien

4

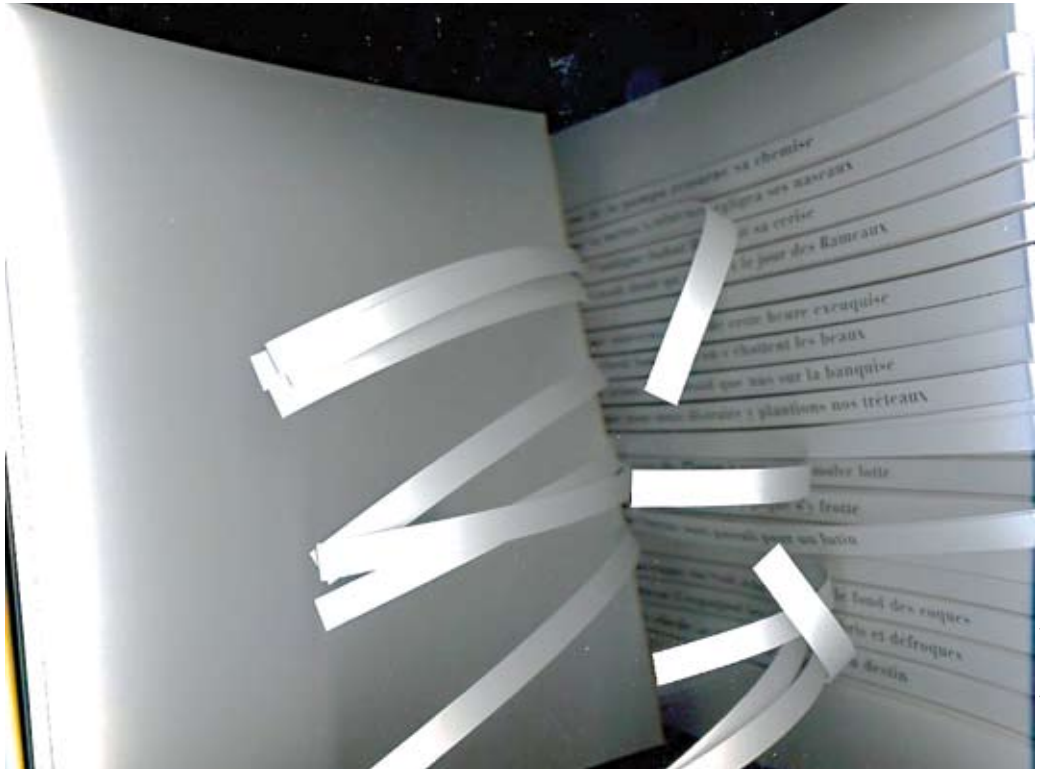

Foto: Pilar Pinchart

regels), met op elk flapje een dichtregel.

Die flapjes kun je onafhankelijk van elkaar ombladeren. Dat betekent dat je bijvoorbeeld regel 1 van het vijfde sonnet, regel 2 van het derde sonnet en regel 3 van het zesde sonnet met elkaar kunt combineren. En de grap is: welke veertien flapjes je ook kiest, je krijgt altijd een sonnet waarvan het rijmschema klopt! Queneau heeft er ook voor gezorgd dat de grammaticale structuren blijven kloppen.

Hoeveel sonnetten kun je op deze manier maken? Oftewel: op hoeveel verschillende manieren kun je de flapjes kiezen? Voor het eerste flapje, met de eerste regel erop, zijn er tien mogelijkheden, want dat kun je kiezen uit alle tien de sonnetten. Ook voor regel 2 zijn er tien mogelijkheden. Hetzelfde geldt voor de flapjes 3 tot en met 14. In totaal krijg je dus $10 \times 10 \times 10 \times 10 \times 10 \times 10 \times 10 \times 10 \times 10 \times 10 \times 10 \times 10 \times 10 \times 10 \times 10 = 10^{14}$ mogelijkheden.

Al die mogelijkheden geven verschillende gedichten, al zijn ze soms bijna hetzelfde.

Dat zijn er onvoorstelbaar veel. Stel dat je ruim een minuut nodig hebt voor het lezen van een sonnet. Als je 24 uur per dag zou lezen, elke dag van de week, zou het 200 miljoen jaar duren voor je alle sonnetten uit hebt!

VRAGEN Als je vijftien *limericks* (een limerick bestaat uit vijf regels) zou maken op dezelfde manier, hoeveel limericks staan er dan in dat boekje als je alle mogelijke combinaties telt?

Maak zelf eens een paar gedichten die op deze manier op elkaar rijmen (dus: elk gedicht rijmt natuurlijk netjes, maar ook alle regels 1 rijmen op elkaar, alle regels 2 rijmen op elkaar, enzovoort) en knutsel er een flapjesboekje van. Hoeveel gedichten staan er nu in jouw boekje? ■